

METODYKA PRACY PROKURATORA W SPRAWACH KARNYCH

Ryszard A. Stefański

METODYKI

METODYKA PRACY PROKURATORA W SPRAWACH KARNYCH

Ryszard A. Stefański

METODYKI

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 31 marca 2017 r.

Recenzenci

Dr hab. Jacek Kosonoga, prof. Uczelni Łazarskiego

Dr hab. Maciej Rogalski, prof. Uczelni Łazarskiego

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Rybczyńska

Łamanie

Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-173-4

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wprowadzenie	21
Rozdział I	
Prokuratura w systemie organów państwowych	25
1. Prokuratura jako organ państwowy	25
2. Zasady organizacyjne prokuratury	30
2.1. Zasada jednolitości	30
2.2. Zasada centralizmu	32
2.3. Zasada jednoosobowego kierownictwa	32
2.4. Zasada hierarchicznego podporządkowania	33
2.5. Zasada niezależności	35
3. Zasady działania prokuratury	43
3.1. Zasada indyferencji	43
3.2. Zasada substytucji	43
3.3. Zasada dewolucji	45
3.4. Zasada bezstronności	46
4. Prokurator jako organ procesowy	46
Rozdział II	
Właściwość prokuratora w sprawach karnych	52
1. Uwagi wprowadzające	52
2. Właściwość rzeczowa	55
3. Właściwość miejscowa	58
Rozdział III	
Wyłączenie prokuratora	61
1. Bezstronność prokuratora	61
2. Wyłączenie prokuratora z mocy prawa	63
3. Wyłączenie prokuratora na mocy orzeczenia	66
4. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia prokuratora	71
4.1. Organy uprawnione do orzekania o wyłączeniu prokuratora	71

4.2. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia prokuratora z mocy prawa ...	72
4.3. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia na mocy orzeczenia	73
4.4. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia na żądanie prokuratora	74
4.5. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia z urzędu	75
4.6. Postępowanie w przedmiocie wyłączenia na wniosek	76
5. Skutki czynności dokonanej przez prokuratora podlegającego wyłączeniu ...	77
6. Prokurator jako organ rozstrzygający w przedmiocie wyłączenia prowadzącego postępowanie przygotowawcze lub nieprokuratorskiego oskarżyciela publicznego	78

Rozdział IV

Formy postępowania przygotowawczego	80
1. Uwagi wprowadzające	80
2. Śledztwo	81
2.1. Śledztwo ze względu na rodzaj przestępstwa	82
2.2. Śledztwo ze względu na osobę podejrzaną	82
2.3. Śledztwo fakultatywne	86
2.4. Organy prowadzące śledztwo	88
2.5. Czas trwania śledztwa	96
2.6. Dochodzenie	99
2.6.1. Zakres przedmiotowy dochodzenia	99
2.6.2. Dochodzenie zwykłe	102
2.6.3. Dochodzenie rejestrowe	102
2.6.4. Dochodzenie zapiskowe	108
2.6.5. Organy prowadzące dochodzenie	110
2.6.6. Czas trwania dochodzenia	112

Rozdział V

Wszczęcie śledztwa lub dochodzenia	113
---	------------

Rozdział VI

Zawiadomienie o przestępstwie	131
1. Uwagi wprowadzające	131
2. Społeczny obowiązek zawiadomienia o przestępstwie	132
3. Prawny obowiązek zawiadomienia o przestępstwie	134
4. Obowiązek zawiadomienia o przestępstwie a ochrona tajemnicy	139
5. Zawiadomienie o przestępstwie	141
6. Organy uprawnione do przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie	147
7. Przyjęcie wniosku o ściganie	148

Rozdział VII

Postępowanie sprawdzające	150
1. Uwagi wprowadzające	150

2.	Przesłanki postępowania sprawdzającego	151
3.	Czynności postępowania sprawdzającego	152
3.1.	Żądanie uzupełnienia zawiadomienia o przestępstwie	153
3.2.	Sprawdzenie faktów	155
3.3.	Przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej	158
4.	Okres postępowania sprawdzającego	159
5.	Dokumentowanie czynności sprawdzających	160
6.	Organy prowadzące postępowanie sprawdzające	160

Rozdział VIII

Czynności procesowe w niezbędnym zakresie	162
1. Uwagi wprowadzające	162
2. Istota czynności w niezbędnym zakresie	163
3. Przesłanki czynności w niezbędnym zakresie	164
4. Rodzaj czynności w niezbędnym zakresie	166
5. Przesłuchanie osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa w charakterze podejznanego	169
6. Okres prowadzenia czynności w niezbędnym zakresie	173
7. Organy uprawnione do przeprowadzenia czynności w niezbędnym zakresie	174
8. Sposoby zakończenia czynności w niezbędnym zakresie	174

Rozdział IX

Odmowa wszczęcia śledztwa lub dochodzenia	176
1. Uwagi wprowadzające	176
2. Przyczyny odmowy wszczęcia śledztwa lub dochodzenia	176
3. Organy uprawnione do odmowy wszczęcia śledztwa lub dochodzenia	181
4. Treść postanowienia	182
5. Wykonanie postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia	184

Rozdział X

Przedstawienie i modyfikacja zarzutów	186
1. Uwagi wprowadzające	186
2. Podstawa przedstawienia zarzutów	187
3. Moment wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów	190
4. Czynności przedstawienia zarzutów	193
4.1. Uwagi wprowadzające	193
4.2. Sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów	194
4.3. Struktura postanowienia o przedstawieniu zarzutów	195
4.3.1. Warunki ogólne	195
4.3.2. Warunki szczególne	196
4.3.2.1. Wskazanie podejrzanego	196

4.3.2.2.	Określenie zarzucanego czynu	196
4.3.2.3.	Kwalifikacja prawna czynu	198
5.	Ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów	198
6.	Skuteczność przedstawienia zarzutów	200
7.	Pouczenie o przysługujących uprawnieniach i obowiązkach	204
8.	Przesłuchanie podejrzanego	207
9.	Pouczenie o prawie żądania uzasadnienia zarzutów	209
10.	Uzasadnienie przedstawienia zarzutów	209
11.	Zmiana lub uzupełnienie zarzutów	212
11.1.	Uwagi wprowadzające	212
11.2.	Uzupełnienie zarzutów	212
11.3.	Zmiana zarzutów	215
11.3.1.	Istotnie zmieniona postać czynu	215
11.3.2.	Zmiana kwalifikacji prawnej czynu	219
12.	Postępowanie w przedmiocie uzupełnienia lub zmiany zarzutów	221

Rozdział XI

Strony w postępowaniu przygotowawczym	224
1. Pokrzywdzony	224
1.1. Pojęcie pokrzywdzonego	224
1.2. Działania pokrzywdzonego	230
1.3. Prawa i obowiązki pokrzywdzonego	236
2. Pojęcie podejrzanego	239
2.1. Działania podejrzanego	239
2.1.1. obrońca z urzędu	240
2.1.1.1. obrońca z urzędu ze względu na niezamożność	240
2.1.1.2. obrońca z urzędu ze względu na obronę obligatoryjną	244
2.1.1.3. obrońca ze względu na wagę przestępstwa	259

Rozdział XII

Udział stron w postępowaniu przygotowawczym	260
1. Uwagi wprowadzające	260
2. Wniosek o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia	261
3. Udział we wnioskowanych czynnościach śledztwa lub dochodzenia	263
4. Udział stron w czynnościach niepowtarzalnych	265
5. Udział stron w innych czynnościach	272
6. Udział stron w czynnościach związanych z zasięgnięciem opinii biegłego	276

Rozdział XIII

Zamknięcie śledztwa lub dochodzenia	279
1. Uwagi wprowadzające	279
2. Końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania przygotowawczego ...	280

3. Wnioski o uzupełnienie postępowania przygotowawczego	288
4. Postanowienie o zamknięciu śledztwa	290

Rozdział XIV

Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym	292
1. Uwagi wprowadzające	292
2. Nadzór procesowy <i>sensu stricto</i>	293
2.1. Zakres podmiotowy nadzoru	294
2.2. Zakres przedmiotowy nadzoru	294
2.3. Sposoby nadzoru	297
2.3.1. Zaznajamianie się z zamierzeniami prowadzącego postępowanie	298
2.3.2. Wskazywanie kierunków postępowania oraz wydawanie co do tego zarządzeń	298
2.3.3. Żądanie przedstawienia sobie materiałów zbieranych w toku postępowania	299
2.3.4. Uczestniczenie w czynnościach dokonywanych przez prowadzącego postępowanie	300
2.3.5. Osobiste przeprowadzanie czynności	301
2.3.6. Przejęcie sprawy do prowadzenia	302
2.3.7. Wydawanie postanowień, zarządzeń i poleceń	303
2.4. Skuteczność nadzoru	305
3. Nadzór instancyjny	307
4. Wzruszanie prawomocnych postanowień o umorzeniu postępowania przygotowawczego	308
4.1. Podjęcie na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego	308
4.2. Wznowienie umorzonego postępowania przygotowawczego	316
5. Szczególne uprawnienia nadzorcze Prokuratora Generalnego	322
5.1. Uchylenie lub zmiana prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego	322
5.2. Inne uprawnienia	328
6. Nadzór służbowy prokuratora	329
6.1. Pojęcie nadzoru służbowego	329
6.2. Rodzaje nadzoru służbowego	330
6.3. Przedmiot nadzoru	331
6.4. Podmiot nadzorujący	332
6.4.1. Podmiot nadzorujący w wewnętrznym nadzorze służbowym ...	332
6.4.2. Podmiot nadzorujący w zwierzchnim nadzorze służbowym ...	334
6.5. Formy nadzoru służbowego	336
6.5.1. Formy wewnętrznego nadzoru służbowego	336
6.5.2. Formy zwierzchniego nadzoru służbowego	339
7. Szczególny rodzaj nadzoru	340
8. Reakcja na stwierdzone uchybienia w toku nadzoru	344

Rozdział XV**Udział prokuratora w czynnościach sądowych w postępowaniu**

przygotowawczym	345
1. Uwagi wprowadzające	345
2. Rodzaje czynności sądowych w postępowaniu przygotowawczym	345
2.1. Podejmowanie postanowień w pierwszej instancji	346
2.1.1. Zezwolenie na przesłuchanie osoby zobowiązanej do zachowania tajemnicy szczególnie chronionej	346
2.1.2. Orzekanie o badaniu psychiatrycznym podejrzanego połączonym z obserwacją w zakładzie leczniczym	350
2.1.3. Zatrzymanie do celów postępowania pism lub innych dokumentów związanych z wykonywaniem funkcji obrońcy ...	353
2.1.4. Orzekanie o zniszczeniu przedmiotów i substancji niebezpiecznych	354
2.1.5. Zarządzanie kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych	355
2.1.6. Orzekanie o zastosowaniu i przedłużaniu tymczasowego aresztowania	357
2.1.7. Orzekanie o przypadku przedmiotu poręczenia lub ściągnięciu sumy poręczenia	362
2.1.8. Wydawanie i odwołanie listu żelaznego	364
2.1.9. Nakładanie kary pieniężnej na obrońcę lub pełnomocnika	367
2.1.10. Stosowanie kary porządkowej aresztowania	368
2.1.11. Orzekanie o przypadku tytułem środka zabezpieczającego w wypadku umorzenia postępowania przygotowawczego	369
2.1.12. Umarzanie postępowania przygotowawczego z powodu niepoczytalności podejrzanego i stosowanie środków zabezpieczających	370
2.1.13. Orzekanie o wydaniu europejskiego nakazu aresztowania	370
2.1.14. Dopuszczenie dowodu z zeznań świadka koronnego	371
3. Rozpoznawanie zażaleń na postanowienia i zarządzenia prokuratora	371
3.1. Organy uprawnione go rozpoznania zażaleń w postępowaniu przygotowawczym	371
3.2. Postanowienia, zarządzenia i inne czynności zaskarżalne do sądu	373
3.2.1. Postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej za nieudzielenie w wyznaczonym terminie wyjaśnień o poważnym uchybieniu w działaniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej	373
3.2.2. Postanowienie o nałożeniu na dziekana właściwej rady kary pieniężnej za nienadesłanie w wyznaczonym terminie informacji o podjętych działaniach w związku z rażącym naruszeniem przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych	373

3.2.3.	Postanowienie w sprawie zachowania w tajemnicy danych osobowych świadka	374
3.2.4.	Postanowienia dotyczące przeszukania, zatrzymania rzeczy i w przedmiocie dowodów rzeczowych oraz na inne czynności	374
3.2.5.	Postanowienie w przedmiocie kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych	375
3.2.6.	Postanowienie w przedmiocie wykorzystania w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego w wyniku kontroli rozmów telefonicznych	375
3.2.7.	Zarządzenie o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu osoby podejrzanej	375
3.2.8.	Postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego	377
3.2.9.	Postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę	378
3.2.10.	Zarządzenie zatrzymania oraz doprowadzenia świadka, biegłego, tłumacza i specjalisty	378
3.2.11.	Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym	379
3.2.12.	Postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia	380
3.2.13.	Postanowienie o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia	384
3.2.14.	Postanowienie o zatrzymaniu i zabezpieczeniu dowodów lub mienia za granicą	390
3.2.15.	Postanowienie o kosztach w postępowaniu przygotowawczym	390
3.2.16.	Postanowienia związane ze świadkiem koronnym	390
4.	Zażalenie na bezczynność w zakresie rozpoznania zawiadomienia o przestępstwie	392

Rozdział XVI

Merytoryczne zakończenie postępowania przygotowawczego	398
1. Rodzaje decyzji merytorycznych kończących postępowanie przygotowawcze	398
2. Umorzenie śledztwa lub dochodzenia	398
2.1. Podstawy umorzenia	399
2.2. Przyczyny umorzenia	402
2.2.1. Przyczyny faktyczne	403
2.2.1.1. Niepopelnienie czynu	403
2.2.1.2. Brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu	405
2.2.1.3. Niewykrycie sprawcy przestępstwa	406
2.2.1.4. Okoliczność, że podejrzany nie popełnił zarzucanego mu przestępstwa	407

2.2.1.5.	Brak interesu społecznego w kontynuowaniu ścigania z urzędu	408
2.2.1.6.	Brak interesu społecznego w objęciu ściganiem z urzędu przestępstwa prywatnoskargowego	408
2.2.2.	Przyczyny prawne	409
2.2.2.1.	Czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego	410
2.2.2.2.	Stanowienie przez ustawę, że sprawca nie popełnia przestępstwa	412
2.2.2.3.	Znikoma społeczna szkodliwość czynu	413
2.2.2.4.	Niepodleganie karze	416
2.2.2.5.	Śmierć podejrzanego	417
2.2.2.6.	Przedawnienie karalności	418
2.2.2.7.	Prawomocne ukończenie postępowania karnego co do tego samego czynu tej samej osoby (<i>res iudicata</i>)	419
2.2.2.8.	Toczenie się wcześniej wszczętego postępowania karnego co do tego samego czynu tej samej osoby (<i>lis pendens</i>)	422
2.2.2.9.	Niepodleganie sprawcy orzecznictwu polskich sądów karnych	424
2.2.2.10.	Brak wymaganego zezwolenia na ściganie	432
2.2.2.11.	Brak wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej	436
2.2.2.12.	Inna okoliczność wyłączająca ściganie	437
2.2.3.	Oczywista niecelowość ścigania ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za inne przestępstwo	438
2.2.4.	Umorzenie postępowania na wniosek pokrzywdzonego o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych	441
2.2.5.	Niecelowość prowadzenia postępowania przygotowawczego ze względu na okoliczności popełnienia czynu i stopień jego społecznej szkodliwości	441
2.3.	Konkurencja przyczyn umorzenia	443
2.4.	Postanowienie o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia	446
3.	Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających	453
4.	Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania przygotowawczego	457
5.	Wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków	459
5.1.	Uwagi wprowadzające	459
5.2.	Wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego zamiast aktu oskarżenia	463

5.3. Wniosek o wydanie wyroku skazującego dołączany do aktu oskarżenia	470
6. Akt oskarżenia	473
6.1. Uwagi wprowadzające	473
6.2. Organy uprawnione do wniesienia aktu oskarżenia	473
6.3. Podstawa faktyczna aktu oskarżenia	475
6.4. Terminy wniesienia aktu oskarżenia	477
6.5. Forma aktu oskarżenia	478
6.6. Struktura aktu oskarżenia	479
6.6.1. Nagłówek	480
6.6.2. Treść aktu oskarżenia	482
6.6.3. Dane oskarżonego	482
6.6.4. Dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego	484
6.6.5. Konkluzja	485
6.6.6. Powrotność do przestępstwa i inne okoliczności obostrzające	495
6.6.7. Kwalifikacja prawna czynu	497
6.6.8. Właściwość sądu	501
6.6.9. Lista osób, których wezwania oskarżyciel żąda	501
6.6.10. Wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel	502
6.6.11. Podpis	503
6.7. Załączniki do aktu oskarżenia	504
6.7.1. Załączniki obligatoryjne	504
6.7.1.1. Uzasadnienie	504
6.7.1.2. Lista ujawnionych osób pokrzywdzonych	508
6.7.1.3. Załącznik adresowy do akt sprawy	509
6.7.1.4. Odpisy aktu oskarżenia	509
6.7.2. Załączniki fakultatywne	509
6.8. Czynności związane z wniesieniem aktu oskarżenia do sądu	511

Rozdział XVII

Udział prokuratora w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji	514
1. Prokurator jako oskarżyciel publiczny	514
2. Zadania prokuratora jako oskarżyciela publicznego	517
3. Przygotowanie się prokuratora do udziału w postępowaniu sądowym	518
4. Udział prokuratora w stadium przygotowania do rozprawy głównej	522
4.1. Udział prokuratora we wstępnej kontroli oskarżenia	522
4.1.1. Udział prokuratora w formalnej kontroli aktu oskarżenia	523
4.1.2. Udział prokuratora w merytorycznej kontroli aktu oskarżenia	528

4.1.3.	Udział prokuratora w merytorycznym zakończeniu postępowania na posiedzeniu	533
4.1.4.	Rola prokuratora w przekazaniu sprawy w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia	535
4.2.	Należyte przygotowanie rozprawy głównej	550
4.2.1.	Posiedzenie przygotowawcze	550
4.2.2.	Rola prokuratora w wyznaczaniu składu orzekającego	554
5.	Prokurator w części wstępnej rozprawy głównej	555
5.1.	Wnioski prokuratora w związku z niestawiennictwem uczestników postępowania	557
5.1.1.	Niestawiennictwo oskarżonego	558
5.1.2.	Niestawiennictwo obrońcy	561
5.1.3.	Niestawiennictwo świadka	562
5.1.4.	Niestawiennictwo biegłego	563
5.1.5.	Niestawiennictwo tłumacza	564
5.2.	Inne wnioski	564
6.	Przewód sądowy	566
6.1.	Uwagi wprowadzające	566
6.2.	Zwięzłe przedstawienie zarzutów oskarżenia	566
6.3.	Postępowanie dowodowe	567
6.3.1.	Przesłuchanie oskarżonego	567
6.3.2.	Przesłuchanie świadków	570
6.3.3.	Przesłuchanie biegłych	574
6.3.4.	Dowody z dokumentów	577
6.3.5.	Uznanie protokołów i dokumentów za ujawnione	579
6.3.6.	Dowody rzeczowe	580
6.4.	Skazanie bez przeprowadzenia postępowania dowodowego	581
6.5.	Ograniczenie przewodu sądowego	581
6.6.	Zlecenie na rozprawie zebrania dodatkowych dowodów przez oskarżyciela publicznego	583
6.7.	Rozszerzenie zarzutów oskarżenia	584
6.8.	Zmiana kwalifikacji prawnej czynu	589
6.9.	Przerwa w rozprawie	595
6.10.	Odroczenie rozprawy	599
6.11.	Zamknięcie przewodu sądowego	601
6.12.	Przemówienia oskarżycielskie	603
6.12.1.	Uwagi wprowadzające	603
6.12.2.	Treść przemówienia	605
6.12.3.	Funkcje przemówienia	606
6.12.4.	Forma przemówienia	608
6.12.5.	Struktura przemówienia	610
6.12.5.1.	Wstęp	611
6.12.5.2.	Omówienie stanu faktycznego (<i>narratio</i>)	614

6.12.5.3. Analiza i ocena dowodów	615
6.12.5.4. Odpieranie zarzutów (<i>refutatio, confutatio</i>)	617
6.12.5.5. Omówienie kwalifikacji prawnej czynu	617
6.12.5.6. Charakterystyka oskarżonego i jego czynu	619
6.12.5.7. Wnioski co do kary i innych środków	619
6.12.5.8. Zakończenie (<i>peroratio</i>)	620
6.12.6. Czas przemówienia prokuratora	621
6.12.7. Replika oskarżyciela publicznego	623
7. Rola prokuratora w fazie wyrokowania	625
Literatura	627

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- d.k.p.k. – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
- k.k.s. – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2016 r. poz. 2137 ze zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2015 r. poz. 2082 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2062 ze zm.)
- pr. adw. – ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2016 r. poz. 1999 ze zm.)
- pr. prok. – ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. poz. 177 ze zm.)
- reg. prok. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. poz. 508 ze zm.)

reg. sąd.	–	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. poz. 2316 ze zm.)
u.l.s.	–	ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz.U. Nr 123, poz. 849 ze zm.)
u.p.n.	–	ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2016 r. poz. 1654)
u.p.nar.	–	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2016 r. poz. 224 ze zm.)
u.r.p.	–	ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.)
u.ś.k.	–	ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1197)
u.w.m.	–	ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz.U. z 2016 r. poz. 1510 ze zm.)
ustawa o IPN	–	ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1575)
ustawa o TS	–	ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz.U. z 2016 r. poz. 2050)
wytyczne nr 1 KGP	–	wytyczne nr 1 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 lipca 2015 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz.Urz. KGP poz. 59)

Czasopisma i pulikatory

Annales UMCS	–	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
Apel.-W-wa	–	Apelacja – Sąd Apelacyjny w Warszawie
AUWPPiA	–	Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
Biul. GP	–	Biuletyn Generalnej Prokuratury
Biul. PA w Gdańsku	–	Biuletyn Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku
Biul. PA w Łodzi	–	Biuletyn Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi
Biul. PK	–	Biuletyn Prawa Karnego
Biul. SAKa	–	Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach
CzPKiNP	–	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz. U.	–	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. KGP	–	Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji
Dz.Urz. MS	–	Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości
Dz.Urz. UE	–	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
EP	–	Edukacja Prawnicza
GP	–	Gazeta Prawnicza

GS	–	Gazeta Sądowa
GSiP	–	Gazeta Sądowa i Penitencjarna
GSP	–	Gdańskie Studia Prawnicze
GSP-Prz. Orz.	–	Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
Inf. Pr.	–	Informacja Prawnicza
Jur.	–	Jurista
Kont. Państw.	–	Kontrola Państwowa
KSAG	–	Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej
KZS	–	Krakowskie Zeszyty Sądowe
Mon. Praw.	–	Monitor Prawniczy
NP	–	Nowe Prawo
OSA	–	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	–	Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSAŁ	–	Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi
OSN	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNAPiUS	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNCK	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Izby Karnej
OSNK	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna
OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	–	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
Pal.	–	Palestra
PiM	–	Prawo i Medycyna
PiP	–	Państwo i Prawo
PiŻ	–	Prawo i Życie
PnD	–	Paragraf na Drodze
POSAG	–	Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PPK	–	Przegląd Prawa Karnego
Prob. Krym.	–	Problemy Kryminalistyki
Prob. Praw.	–	Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	–	Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	–	Prokuratura i Prawo – wkładka
Prz. Orz. PA w Katowicach	–	Przegląd Orzecznictwa Prokuratury Apelacyjnej w Katowicach
Prz. Orz. PA w Lublinie	–	Przegląd Orzecznictwa Prokuratury Apelacyjnej w Lublinie

Prz. Orz. PA w Rzeszowie	-	Przełąd Orzecznictwa Prokuratury Apelacyjnej w Rzeszowie
Prz. Polic.	-	Przełąd Policynny
Prz. Sejm.	-	Przełąd Sejmowy
PS	-	Przełąd Sądowy
R. Pr.	-	Radca Prawny
RPEiS	-	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzplita	-	Rzeczpospolita
SDPiPP	-	Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego
SKKiP	-	Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne
Sł. MO	-	Służba Milicji Obywatelskiej
St. Iur.	-	Studia Iuridica
St. Iur. Lubl.	-	Studia Iuridica Lubliniensa
St. Pr.-Ek.	-	Studia Prawno-Ekonomiczne
St. Praw.	-	Studia Prawnicze
WPP	-	Wojskowy Przełąd Prawniczy
ZNASW	-	Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych
ZNIBPS	-	Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZNUJ	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego
ZNURz.	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego
ZNWSOMSW	-	Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Inne

ABW	-	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
CBA	-	Centralne Biuro Antykorupcyjne
KGP	-	Komenda Główna Policji
NIK	-	Najwyższa Izba Kontroli
SA	-	sąd apelacyjny
SN	-	Sąd Najwyższy
TK	-	Trybunał Konstytucyjny
ZUS	-	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

Metodyka obejmuje „ogół reguł, które opisują sposoby postępowania w danej sytuacji, osiągnięcia określonego celu, realizacji zadania”¹. Przenosząc to ogólne określenie na sferę działalności prokuratora, metodykę pracy prokuratora w sprawach karnych można zdefiniować jako „ogół reguł, określających sposób prowadzenia przez prokuratora postępowania przygotowawczego, sprawowania nadzoru nad nim oraz udziału w postępowaniu sądowym, służących realizacji zadań postępowania karnego”. Mając na uwadze takie określenie metodyki pracy prokuratora w sprawach karnych, w publikacji zostały przedstawione sposoby prowadzenia przez prokuratora śledztwa lub dochodzenia oraz sprawowania nadzoru procesowego i służbowego nad nimi, a także sposoby jego zachowania w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Głównie rozważania skoncentrowane są na postępowaniu przygotowawczym, gdyż jest ono podstawowym przedmiotem działalności prokuratorów, a nadto od dogłębnego i sprawnego jego przeprowadzenia – w naszym modelu postępowania karnego – zależy w dużym stopniu przebieg postępowania jurysdykcyjnego i ostateczny wynik całego postępowania. Wprawdzie rozprawa główna ma przewagę nad postępowaniem przygotowawczym, bowiem to na niej zapada rozstrzygnięcie o odpowiedzialności oskarżonego za zarzucany mu czyn, lecz postępowanie przygotowawcze w znacznym stopniu wpływa na dalszy bieg procesu. Świadczy o tym m.in. jeden z celów stawianych postępowaniu przygotowawczemu, jakim jest zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu (art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k.). Trafnie w doktrynie wskazuje się, że „fasadą maskującą rzeczywisty stosunek wzajemny pomiędzy postępowaniem przygotowawczym i merytorycznym rozpoznaniem jest więc ogólnik, iż postępowanie przygotowawcze jedynie «przygotowuje» rozprawę główną”².

Nie sposób wskazać reguł postępowania prokuratora w poszczególnych stadiach procesu, a w szczególności w poszczególnych czynnościach procesowych bez znajomości ustroju prokuratury, jej zasad organizacyjnych i zasad działania. Z tego też powodu opracowanie rozpoczynają rozważania dotyczące miejsca prokuratury w systemie organów państwowych, jej zasad organizacyjnych: jednolitości, centralizmu, jednoosobowego kierownictwa, hierarchicznego podporządkowania i niezależności oraz zasad

¹ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, t. 21, Poznań 1999, s. 48.

² L. Schaff, *Zakres i formy postępowania przygotowawczego*, Warszawa 1961, s. 130.

działania prokuratury: zasady indyferencji, substytucji i dewolucji (rozdział I). Mają one istotne znaczenie dla działań poszczególnych prokuratorów, z których wynika, że w prokuraturze nie funkcjonują zasady rygorystycznej kompetencji oraz niezmienności podmiotu wykonującego czynności procesowe. Konieczne było wykazanie, że organem procesowym jest prokurator, a prokuratura jako jednostka organizacyjna jest urzędem, który stanowi zaplecze organizacyjno-techniczne dla zadań realizowanych przez prokuratorów. Prokuratura jest tylko instytucją skupiającą prokuratorów. W obrębie prokuratury organami państwowymi działającymi w różnego rodzaju postępowaniach są poszczególni prokuratorzy, a nie jednostki organizacyjne, będące zaś w gestii danej jednostki środki osobowe (urzędnicy i obsługa) oraz rzeczowe są do dyspozycji nie tylko kierownika jednostki, lecz wszystkich zatrudnionych w niej prokuratorów.

Dla sprawnego i praworządnego wykonywania zadań przez prokuratora ważne znaczenie ma właściwość zarówno rzeczowa, jak i miejscowa prokuratorów. Wyodrębnienie tej problematyki i jej omówienie przed właściwymi rozważaniami dotyczącymi metod wykonywania poszczególnych czynności procesowych (rozdział II) zapobiega uzasadnianiu każdorazowo kompetencji prokuratora do jej wykonania lub udziału w niej.

Ze względu na rodzaj wykonywanych czynności, które niekiedy głęboko wkraczają w sferę praw i wolności obywatelskich, konieczne jest zachowanie przez prokuratora bezstronności, a jej gwarancję stanowi wyłączenie prokuratora. Zasadne zatem było odrębne jej omówienie (rozdział III).

Skoro priorytetowe znaczenie zostało nadanie metodyce pracy prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, została ona ogólnie omówiona w poszczególnych formach postępowania przygotowawczego, tj. w śledztwie i dochodzeniu (rozdział IV).

Po tych ogólnych wskazówkach zostały omówione sposoby podejmowania czynności w zakresie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia (rozdział V), zawiadomienia o przestępstwie (rozdział VI), postępowania sprawdzającego (rozdział VII), czynności procesowych w niezbędnym zakresie (rozdział VIII), odmowy wszczęcia śledztwa lub dochodzenia (rozdział IX), przedstawienia i modyfikacji zarzutów (rozdział X), stron w postępowaniu przygotowawczym (rozdział XI), udziału stron w postępowaniu przygotowawczym (rozdział XII), zamknięcia śledztwa lub dochodzenia (rozdział XIII), nadzoru prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym (rozdział XIV), udziału prokuratora w czynnościach sądowych w postępowaniu przygotowawczym (rozdział XV), merytorycznego zakończenia postępowania przygotowawczego (rozdział XVI).

Doceniając znaczenie rozprawy głównej dla rozstrzygnięcia o odpowiedzialności oskarżonego za zarzucane mu przestępstwo, przedstawiono rolę prokuratora w sądowym postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Zaprezentowane zostały sposoby zachowania się prokuratora w tym postępowaniu w konkretnych sytuacjach, jakie występują

zarówno w fazie przygotowania do rozprawy głównej, na jej wstępie oraz w trakcie dalszego jej przebiegu (rozdział XVII).

Pominięty został udział prokuratora w postępowaniu odwoławczym, kasacyjnym i wznowieniowym przede wszystkim ze względu na znacznie mniejszy krąg prokuratorów biorących w nich udział oraz z reguły już doświadczonych, a także ze względu na to, że jego omówienie znacznie rozszerzyłoby – i tak już dużą – objętość opracowania. Z tego ostatniego powodu nie zostało też przedstawione postępowanie dowodowe oraz stosowanie środków przymusu, w tym środków zapobiegawczych. Nie sposób było omówić wszystkich zagadnień, a konieczne było dokonanie ich selekcji.

Przy omawianiu poszczególnych zagadnień związanych z działaniami prokuratora uwzględniane były przede wszystkim przepisy kodeksu postępowania karnego, mające w tej kwestii podstawowe znaczenia, a także ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze³ oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury⁴. W argumentacji proponowanych rozwiązań zostały wykorzystane wypowiedzi doktryny oraz w szerokim zakresie orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych. To ostatnie jest często cytowane z względu na jego znaczenie dla praktyki sądowej i prokuratorskiej.

Omawiając postępowanie przygotowawcze, nie sposób było nie uwzględnić wypowiedzi zawartych w *Systemie Prawa Karnego Procesowego*, t. X, *Postępowanie przygotowawcze*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2016. Jest to opracowanie pogłębione i aktualne, toteż niektóre partie są *in extenso* powieleniem moich rozważań zawartych w tym dziele. Trudno byłoby oderwać się od zawartych w nim rozwiązań, jeśli się zważy, że tekst do *Systemu* był opracowany nie tak dawno. Wykorzystane zostały również inne moje opracowania dotyczące problematyki będącej przedmiotem tej publikacji.

Warszawa, marzec 2017 r.

Ryszard A. Stefański

³ Dz.U. poz. 177 ze zm.

⁴ Dz.U. poz. 508 ze zm.

Rozdział I

PROKURATURA W SYSTEMIE ORGANÓW PAŃSTWOWYCH

1. Prokuratura jako organ państwowy

Prokuratura stanowi system organów o skomplikowanym charakterze prawnoustrojowym. Określenie jej pozycji w strukturze organów państwowych jest trudne, ponieważ z jednej strony jest podporządkowana rządowi poprzez to, że Prokuratorem Generalnym jest Minister Sprawiedliwości, a z drugiej strony prokuratorzy przy wykonywaniu swych zadań są niezależni. W myśl art. 10 Konstytucji RP urząd Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, sprawowanej przez Sejm i Senat, władzy wykonawczej – sprawowanej przez Prezydenta i Radę Ministrów oraz władzy sądowniczej – sprawowanej przez sądy i trybunały.

Ponadto prokuratura nie ma rangi organu konstytucyjnego, gdyż Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. zasadniczo całkowicie pominęła ustrojową pozycję i zadania prokuratury. Prokurator Generalny został w niej wymieniony tylko w art. 191 wśród podmiotów uprawnionych do występowania do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskami o stwierdzenie zgodności aktów prawnych z Konstytucją i ustawami, co nie przesądza o jego usytuowaniu wobec innych organów państwa⁵. Z faktu tego wyprowadza się wniosek że Konstytucja RP nie zezwala na łączenie przez Ministra Sprawiedliwości funkcji Prokuratora Generalnego, skoro Ministra Sprawiedliwości wymienia jako odrębny podmiot (art. 187); są to podmioty spełniające dwie różne funkcje i na tyle różne, że można przyjąć konstytucyjną niepołączalność tych funkcji w jednej osobie. Wskazuje się, że jeżeli Konstytucja RP zezwala na łączenie funkcji podmiotów w niej przewidzianych, to daje temu wyraz w odrębnym przepisie kompetencyjnym, np. w art. 147 ust. 1 przewiduje łączenie funkcji ministra z funkcją Prezesa Rady Ministrów⁶. Twierdzi

⁵ A. Herzog, *Z dziejów prokuratury polskiej*, Prok. i Pr. 2013, nr 1, s. 15.

⁶ R. Kmiecik, *Prokuratura w Konstytucji RP*, GS 1998, nr 12, s. 9; tenże, *Prokurator w „demokratycznym państwie prawnym” (refleksje sceptyczne)*, Prokurator 2000, nr 1, s. 12. Zob. też A. Ratajczak, *Minister niezgodny.. z Konstytucją*, GS 1999/1200, nr XII.

się też, że nie ma konstytucyjnego zakazu rozdziału tych funkcji i usamodzielnienia całej prokuratury⁷.

Brak w Konstytucji RP regulacji prokuratury oceniono negatywnie⁸, traktowano to jako przejaw pomniejszenia roli tej instytucji i jedną z wad Konstytucji RP, nie znajdując żadnego racjonalnego uzasadnienia na jej pominięcie w tak ważnym akcie prawnym⁹. Wskazywano, że dekonstytucjonalizacja prokuratury, mimo deklaracji, że Rzeczpospolita Polska jest „państwem prawnym” (art. 2), stanowi jedną z licznych jej wad i nie znajduje żadnego racjonalnego wytłumaczenia, tym bardziej że rangę organów konstytucyjnych uzyskało kilka nowych podmiotów państwowych, nieznanymi Konstytucji marcowej czy Konstytucji kwietniowej, których funkcje nie są bardziej doniosłe w państwie prawnym niż funkcje powierzone prokuraturze. Podkreślano, że całkowite podporządkowanie prokuratury władzy wykonawczej nie gwarantuje niezależności prokuratury, a pośrednio – sądownictwa, od wpływów czysto politycznych władzy wykonawczej w sferze ścigania. Powiązanie funkcjonalne prokuratury i sądownictwa przy zachowaniu niezależności od władzy wykonawczej jest niezbędnym warunkiem sprawnego działania prokuratury w zakresie powierzonych jej zadań¹⁰. W literaturze zasadnie postuluje się unormowanie kwestii prokuratury w Konstytucji RP¹¹.

Podporządkowanie prokuratury rządowi było poddane krytyce w literaturze¹².

⁷ Zob. S. Waltoś, *Prokuratura – jej miejsce wśród organów władzy; struktura i funkcje*, PiP 2002, nr 4, s. 5–18.

⁸ M. Rogacka-Rzewnicka, *Opinia prawna do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze (druk sejmowy nr 131), z uwzględnieniem zgodności tego projektu z Konstytucją RP z dnia 25 maja 2008 r.*, s. 1, <http://orka.sejm.gov.pl/rexdomk6.nsf/Opdodr?OpenPage&nr=131> (dostęp 8.03.2017 r.); R. Kmieciak, *Prokurator...*, s. 16; A. Ważny, *Konstytucja bez prokuratury*, *Prok. i Pr.* 2009, nr 9, s. 114–116; W. Grzeszczyk, *Znowelizowana ustawa o prokuraturze*, PiP 1994, nr 2, s. 55; S. Jaworski, *Konstytucjonalizacja prokuratury – problem nadal aktualny czy już definitywnie zamknięty?* [w:] *Konstytucja – ustroj, system finansowy państwa. Księga pamiątkowa ku czci prof. Natalii Gajl*, red. T. Dębowska-Romanowska, A. Jankiewicz, Warszawa 1999, s. 95 i n.; B. Kurzępa, *O nowy kształt prokuratury*, *Prokurator* 2000, nr 1, s. 52; Z. Brodzisz, *Ustrój polskiej Prokuratury a zasada niezależności prokuratorskiej*, *Prokurator* 2011, nr 2, s. 24; R. Tłuczkiwicz, *Rola Prokuratora Generalnego w strukturze wymiaru sprawiedliwości i jego nowe uprawnienia*, *Prokurator* 2011, nr 2, s. 14.

⁹ H. Zięba-Załucka, *Instytucja prokuratury w Polsce*, Warszawa 2003, s. 143.

¹⁰ R. Kmieciak, *Prokurator...*, s. 18.

¹¹ S. Iwanicki, *Prokuratura w nowej Konstytucji*, *Prok. i Pr.* 1995, nr 2, s. 7–11; J. Gurgul, *Model prokuratury – ustroj i organizacja*, *Prok. i Pr.* 1996, nr 9, s. 75; S. Waltoś, *Prokuratura...*, s. 13; A. Stankowski, *Propozycja unormowań Prokuratury w Konstytucji RP*, *Prok. i Pr.* 2009, nr 10, s. 5–14; S. Jaworski, *Rozważania na temat modelu prokuratury*, *Prok. i Pr.* 2005, nr 5, s. 15 i 23; S. Jaworski, *Konstytucjonalizacja...*, s. 95 i n.; B. Kurzępa, *O nowy kształt...*, s. 52; Z. Brodzisz, *Ustrój...*, s. 24; R. Tłuczkiwicz, *Rola...*, s. 14.

¹² S. Waltoś, *Prokuratura...*, s. 5–18; S. Waltoś, *Jak reformować prokuraturę. Rozszerzone tezy referatu wygłoszonego w dniu 22 listopada 2001 r. w Komitecie Nauk Prawnych w Warszawie*, *Prokurator* 2001, nr 4, s. 10–14; B. Kurzępa, *Prokurator – organ do leczenia czy kasacji*, *Prokurator* 2003, nr 3–4, s. 7–13; R. Gorazdowski, *Kilka słów o pracy i reformie prokuratury*, *Prokurator* 2003, nr 3–4 s. 44–51; W. Sobiech, *Niezależność prokuratorska (rozwiązania praktyka)*, *Prokurator* 2007, nr 2, s. 18–24; K. Parulski, *Reforma prokuratury*, *Prokurator* 2004, nr 2, s. 5–13; K. Parulski, *O legislacyjnych meandrach*, *Prokurator* 2007, nr 1, s. 6; K. Parulski, *Instytucja polskiej prokuratury i jej faktyczne usytuowanie ustrojowe*, *Prokurator* 2008, nr 4, s. 11–12; K. Olejnik, *Niezależność prokuratury a wiarygodność postępowania karnego – wybrane*

Wskazuje się, że prokuratura jest całkowicie podporządkowana władzy wykonawczej, co narusza zasadę trójpodziału władz. Łączenie funkcji Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości nie gwarantuje niezależności prokuratury od wpływów politycznych¹³. Podkreśla się, że działania prokuratury głęboko wkraczają w sferę praw i wolności obywatelskich, co nakazuje uzależnienie jej od jakichkolwiek wpływów z zewnątrz i zapewnienie niezależności prokuratorom przy wykonywaniu zadań i w związku z tym „nie wolno dopuścić, by prokuratura służyła jakiegokolwiek opcji politycznej; ma służyć państwu i prawu ponad kadencjami parlamentarnymi i prezydenckimi”¹⁴. Zauważa się, że zapewnienie prokuraturze właściwego stopnia niezależności od innych organów władzy ma istotne znaczenie dla podejmowanych przez nią działań, bowiem samo istnienie prokuratury „stanowi jedynie parawan dla niekontrolowanego wpływu ma jej działania ze strony tych organów władzy, od których jest uzależniona”¹⁵. Zwraca się uwagę, że funkcja Prokuratora Generalnego jest polityczna i tym samym o „ściganiu przestępstw i innych ustawowych działaniach prokuratury decyduje organ polityczny – aktualnie rządząca partia”¹⁶.

Z drugiej strony uważa się, że rząd, ponosząc przez społeczeństwem odpowiedzialność za utrzymanie w państwie porządku prawnego i skuteczne przeciwdziałanie przestępczości, powinien mieć możliwości wywierania wpływu na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, którą daje mu prokuratura połączona strukturalnie z Ministerstwem Sprawiedliwości¹⁷.

Podkreśla się, że przepisy Konstytucji RP nie wykluczają możliwości wyłączenia z kompetencji Ministra Sprawiedliwości funkcji Prokuratora Generalnego i ponownego usamodzielnienia tego organu oraz całej prokuratury¹⁸, a ponadto wskazywano na niekonstytucyjność przepisów ustawy o prokuraturze¹⁹. Stwarza to podstawy do posługiwania się prokuraturą jako instrumentem walki politycznej²⁰. Podkreślano, że doświadczenie wykazało, iż umiejscowienie Prokuratora Generalnego jako „ministra w strukturze rządu, zamiast być zabezpieczeniem przed groźbą nadużyć władzy, może prowadzić do większej patologii i instrumentalizacji politycznej tego organu niż usytuowanie Prokuratora Generalnego jako instytucji niezależnej od rządu. Kilkanaście lat doświadczeń wykazało, jak niebezpieczna jest zależność polityczna prokuratora ge-

zagadnienia [w:] *System wymiaru sprawiedliwości a media*, red. C. Kulesza, Białystok 2009, s. 11–17; A. Stankowski, *Propozycja...*, s. 5–15.

¹³ R. Kmieciak, *Prokuratura...*, s. 9.

¹⁴ S. Iwanicki, *Model prokuratury, model prawa*, Rzplita z 8.07.1999 r.

¹⁵ A. Gaberle, *O nowy kształt prokuratury w Polsce*, PiP 2007, nr 8, s. 4.

¹⁶ W. Czerwiński, *Udział prokuratora w postępowaniu administracyjnym*, Toruń 2009, s. 40.

¹⁷ A. Murzynowski, *Słuszny kierunek reform*, Rzplita z 8.12.1997 r.; H. Suchocka, L. Kański, *Zmiana konstytucyjnej regulacji sądownictwa i prokuratury dokonane w roku 1969*, PiP 1991, nr 1, s. 17.

¹⁸ S. Waltoś, *Prokuratura...*, s. 5–18.

¹⁹ R. Kmieciak, *Prokurator...*, s. 12.

²⁰ S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2016, s. 169.

Ryszard A. Stefański – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, kierownik Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie; redaktor naczelny kwartalnika „Ius Novum”; autor ponad 600 publikacji w periodykach prawniczych i ponad 30 książek z dziedzin postępowania karnego, prawa karnego materialnego, prawa wykroczeń oraz prawnych zagadnień ruchu drogowego.

W książce zostały zaprezentowane użyteczne wskazówki dotyczące wykonywania przez prokuratora czynności w śledztwie lub dochodzeniu, nadzoru procesowego i służbowego nad nimi, jak również jego udziału w postępowaniu sądowym. Szczegółowo omówiono nie tylko ostatnio znowelizowane przepisy kodeksu postępowania karnego, lecz także nową ustawę – Prawo o prokuraturze oraz najnowszy regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, które w wielu aspektach odnoszą się do postępowania karnego.

Opracowanie zawiera praktyczne informacje m.in. na temat:

- wykonywania poszczególnych czynności procesowych;
- sporządzania aktów procesowych, np. aktu oskarżenia, postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego;
- sposobu przemawiania w sądzie;
- kompozycji przemówienia prokuratora.

Publikacja jest skierowana przede wszystkim do prokuratorów, a także do adwokatów i radców prawnych, ponieważ pozwoli im poznać warsztat pracy prokuratora, co może być przydatne w pełnieniu funkcji obrońcy i pełnomocnika, oraz do sędziów, którym umożliwi lepszą ocenę materiału zebranego w toku postępowania przygotowawczego i poprawności wykonania czynności procesowych przez prokuratora.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

